

Recenzió

Besenyő János: *Magyar békefenntartók Afrikában* című könyvéről

Henry Kissinger amerikai külügyminiszternek tulajdonítják a mondást, miszerint „... nem lehet válság a jövő héten. A határidő naplóm már megtelt”. Nos, Besenyő János, akit eddigi munkája alapján bátran nevezhetünk az afrikai missziók kutatójának, és akinek kitartó és szorgalmas munkája eredményeként születhetett meg az a mű, amelynek vázlatos bemutatására vállalkoztam, szerencsére nem igazán jellemezhető az említett hozzáállással.

A *Magyar békefenntartók Afrikában* című könyv immár a sokadik olyan, katonaszemmel készült térségismertető, amelynek szerzője maga is komoly missziós tapasztalatokkal rendelkező gyakorlati szakember. Besenyő Jánosnak eddig négy önálló kötete jelent meg a kontinensről és öt afrikai országismerető elkészítésében vállalt részt. Tehát nem a messziről jött ember szemüvegén át láttatja velünk a sokszor megpróbáltatásokkal és szenvedésekkel teli missziós világot.

Afrika földje és tengerei hatalmas mennyiségű ásványi kincset rejtene. Nem véletlen, hogy a kontinens országainak nagy részét, az elmúlt évszázadok során gyarmatosítók szállták meg, földjét kizsákmányolták, népeit rabszolgáskorba taszították.

A gyarmatosítás utáni állapotok nem igazán járultak hozzá Afrika békés fejlődéséhez. Az egykori hódítók által meghúzott országhatárok összetartozó népeket és törzseket szakítottak el egymástól, másokat pedig kényszerű együttélésre kárhoztottak. Ezek a döntések azután kellő talajt biztosítottak az újonnan megalakult országok belső konfliktusainak, törzsi háborúinak kialakulásához.

Forradalmak, lázadások, sőt népiirtások következtek be és folytatódnak még napjainkban is. Hadurak, diktátorok és vallási szélsőségesek időről-időre átveszik a hatalmat az egyes afrikai országokban és követnek el háborús és emberiség elleni bűncselekményeket. Az itt kialakuló válságok azután migrációs hullámokat indítanak el és gerjesztik a radikalizmust. Mindez súlyos biztonsági kockázatot jelent a többi kontinens, így Európa számára is.

A szerző legújabb könyvében olyan magyar katonai és rendvédelmi békefenntartókat interjúvolt meg, akik az eltelt 20–24 év során valamelyik afrikai országban teljesítettek szolgálatot. A sokat próbált veterán kérdései alapján bontakozik ki

előttünk a megszólaltatott katonák és rendőrök személyes sorsa, az általuk átélt szakmai sikerek és kudarok változatos gyűjteménye. A beszélgető partnerek között találhatunk ENSZ-missziót vezető tábornokot, régióparancsnok főtitiztet, katonai és rendőri törzsekbe beosztott tiszteket, beosztott katonai és rendőri megfigyelőket is. Közös bennük az, hogy valamennyien elhivatottan szolgálták a béke ügyét a számkra kijelölt afrikai országban: Mozambikban, Nyugat-Szaharában, Angolában, a Kongói Demokratikus Köztársaságban vagy éppen Csádban, Líbiában, Namíbiában, Ruandában, Szomáliában és Ugandában.

Besenyő János beszélgetőpartnerei különböző országokban, más-más beosztásokban szolgáltak, ezért különböző nézőpontból közelítették meg az adott országot, az adott misszió helyzetét, saját szerepüket, az általuk megélt sikereket, és kudarokat, amelyeknek részesei voltak.

Az interjúkat olvasva érezhető, hogy a szerző alaposan felkészült a beszélgetésekre, és azok során szakavatott módon faggatta egykori bajtársait. Növeli az interjúk hitelét, hogy azok mindegyikét az aktuális beszélgető partner rövid életrajza „vezeti fel”. Ennek révén az is érzékelhetővé válik az olvasó számára, hogy az interjú alanya honnan indult, éppen hol tart, és hová szeretne eljutni katonai, rendőri pályafutása során. Ezek a portrévázlatok teszik igazán hitelessé a szereplőket az olvasók számára. Talán nem lett volna haszontalan (és megoldhatatlan) egy-egy, az interjúhoz kapcsolódó missziós térkép beillesztése.

A jövőben afrikai küldetésbe készülők békefenntartók számára emeli könyv „használati értékét” az itteni missziók történetét áttekintő, összefoglaló fejezet, ami talán lehetett volna egy kicsit részletesebb. A kötetben található és a résztvevők által a szerző számára rendelkezésre bocsátott jó minőségű színes fotók közelebb hozzák az olvasót Afrika színes világához.

A missziók későbbi kutatásához, tanulmányozásához nyújt segítséget az afrikai missziókban szolgáltak nevének a kiadványban történő közzététele. Igen értékes a könyv végén található gazdag irodalomjegyzék, amely – a katonai és rendvédelmi missziókról készült legfontosabb angol és magyar nyelvű kiadványok mellett – magába foglalja az országokkal kapcsolatos ismertető kiadványok jegyzékét is. A közel kétszáz mű, amelyet a szerző a kötet összeállításakor áttanulmányozott, felhasználta, megfelelő szakmai és tudományos alapot biztosít a kiadványnak.

A magyar nyelvű érdeklődők számára célszerű lett volna még a könyv végén elhelyezni a legfontosabb rövidítések, és idegen kifejezések jegyzékét. Ettől függetlenül sokat megtudunk a kötetből Afrikáról, a különböző békefenntartó és válságkezelő missziókról, és ami talán a legfontosabb, azokról az emberekről: határőrökről, katonákról, rendőrökről, akiknek vállán ezek a missziók nyugszanak.

Ezt a kötetet nagy valószínűséggel kézikönyvként forgatják majd azok, akik hasonló missziókra készülnek, vagy éppen ilyen feladatokra készítik fel a leendő missziósokat: civileket, katonákat és rendőröket egyaránt. Köszönet illeti a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat vezetését, hogy lehetővé tették e hézagpótló kiadvány megjelenését.

Boda József